כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ויקרא ■ ד' ניסן ה'תשפ"א ■ 17.03.2021 ■ גליון מס' 625

הדרכת חתנים וכלות בימינו

/ הרב רפי אוסטרוף*

התחתנתי ב"ה בזמן שלמדתי בכולל [לפני שנים רבות בהחלט]. כמו בחורי ישיבה רבים, מדריך החתנים שלי היה אחד מבכירי האברכים בישיבה. יהודי תלמיד חכם שאני מעריך אותו עד היום. איני זוכר כמה שיעורים הוא לימד אותי אבל כולם חוץ מאחד עסקו בהלכות טהרת המשפחה. נותר מפגש אחד שעסק בהדרכה ליחסי אישות. מתי? ערב אחד בלבד לפני ליל החתונה. כלומר, ב-24 שעות האחרונות לפני אירוע החתונה. עם כל ההתרגשות וההכנות האחרונות, הייתי גם אמור לעכל את אחד הדברים המרגשים ואולי גם מפחידים, על איך אני אמור לגשת לאשתי למחרת בערב.

איני זוכר הרבה מאותה שיחה, אבל אני כן זוכר משפט אחד: כלתך כבר תגיד לך מה לעשות. הבעיה היתה שמדריכת הכלות של אשתי, אמרה לה במקביל: חתנך כבר ידע מה לעשות. כך נשארנו קירחים מכאן ומכאן.

אני רץ קדימה לימינו ואני מניח שברור לכל איש חינוך שמצב זה לא יכול להיות נכון לימינו. בעיניי, האתגר הגדול ביותר של העולם היהודי ואולי של העולם המערבי בכלל הוא שלימות המשפחה. איך איש אוהב אישה ומגדלים את ילדיהם בשמחה במשך כל ימי חייהם. מה שהיה פשוט וברור פעם, הפך להיות אתגר גדול.

אך למה מה שהיה טוב במשך שנים או דורות רבים הוא לא נכון גם בימינו?

יש כמה הנחות שנכונות לחיים היום שלא מאפשרים להפטיר כדאשתקד.

אנו חיים בדור של בחירה מוחלטת. באופן כללי יש לנו הרבה יותר בחירה בחיים לעומת דורות קודמים. כשהייתי ילד, בדוכן הגלידות ניתן היה לבחור בין שלושה טעמים: שוקולד, וניל ותות. היום הולכים לחנות גלידות והצרכן צריך לבחור בין 24 טעמים שונים. זהו רק משל לכך שיש לנו בחיים אפשרויות רבות יותר.

אנו רואים שגם בבתים דתיים וגם בבתים חרדיים, ובוודאי בבתים חילוניים, רבים מהילדים בוחרים בצורת חיים אחרת. גם אם הם לא לגמרי נוטשים את הדרך. לדוגמא: אם ההורים היו יותר חסכניים ולא אכלו במסעדות או נסעו לחו"ל, היום אפשר לראות נציגים מכל המגזרים באתרי הבילוי בארץ ובחו"ל.

אנו חיים בדור של רומנטיקה. כן, כל המגזרים. לפני 50 שנה אולי יכולת למצוא ספר אחד או שניים על מדף הספרים התורני העוסק בזוגיות. אולי. היום אפשר למלאות ארון ספרים שלם. ספרים שונים לכל סוגי המגזרים. מה קרה? למה לא היה צורך בשטעטעל בפולין או בכפר בהרי האטלס בספרים על זוגיות ובימינו יש צורך? אפשר לתת פרשנויות שונות, אבל בפועל, כולם מבינים בצורך לכתוב על חיזוק הבית היהודי.

הדור שלנו, בין השאר, הוא דור המידע. כל העולם כולו נמצא בכפות הידיים. לטוב ולמוטב. הנוער נחשף לסרטים, פורנוגרפיה ואורח חיים שונה. אם לא נציע לו יהדות טובה, מושכת, חמה וטובה, הוא פשוט יקום ויעזוב. או במקרה גרוע לא פחות, יחיה חיים צבועים ומלאי שקרים בתוכו פנימה.

לכן, כדי להיענות לאתגר הגדול הזה, אני עוסק בחינוך לזוגיות וחיי אישות חיוביים במסגרות שונות. מה זה זוגיות חיובית?

אני מאמין שיש לחז"ל נוסחה נפלאה של חיים זוגיים שאם כל יהודי, ואף אולי כל אדם בעולם, יחיה על פי נוסחה זאת, הוא יוכל לחיות חיים שלמים מלאים באהבה, בינו לבין אשתו ובינם לבין ילדיהם. נוסחה

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

המטרה והאמצעים
ספר ויקרא נקרא בפי חז"ל "תורת כהנים" ועם זאת מוצאים אנו בספר עניינים אחרים שאינם לכאורה...
המשך בעמ' 2

הלכתא למשיחא
בבואנו להתחיל ללמוד, את ספר הקורבנות והמקדש - ספר ויקרא. אנו נפגשים, עם גדולת היקפו...
המשך בעמ' 3

שו"ת חורף

תפקיד יום השבת בעבודת ה' של יהודי העמל לפרנסתו
אחת המשימות הלא פשוטות שיש ליהודי העמל לפרנסתו, היא 'קביעת עיתים לתורה'. לכל אחד...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת

"ומראה פניו משתנה בכל רגע"
לא רבים היו המסובים בשולחן הסדר של האדמו"ר האלוקי מרן בעל הסולם זיע"א. לרוב היו אלו...
המשך בעמ' 5

שביבים

- *ללא סנגורים*
- *הרה"ק רבי בצלאל יאיר דנציגר מאלכסנדר זי"ע*
- *הבטיח, והטוחן יצא זכאי במשפטו*
- *מרפא למחלה מסתורית*

המשך בעמ' 8

שהרת הלב בעשיית המצוות
"ואם מן העוף עולה קרבנו לה'" יש להבין למה דוקא בקרבן העוף כתבה התורה "קרבנו לה'? מיישב...
המשך בעמ' 10

מסורות של יהודי תוניסיה
קהילת יהודי תוניס הייתה קהילה מגובשת ממש כמו משפחה אחת גדולה שמרה באדיקות על הדת...
המשך בעמ' 11

זאת כוללת דיני טהרת המשפחה אבל עוד הרבה הנחיות בתחום של זוגיות וחיי אישות. אסתפק בשני דוגמאות:

ת"ר האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו (יבמות ס"ב ע"ב) - הנחיה כל כך פשוטה אבל כל כך חשובה לאהבה בין בעל ואישה. האם באמת האיש אוהב את אשתו כגופו ממש והאם הוא מכבדה יותר מגופו? חישבו על זה לעומק ובחנו את עצמכם. האם אתם באמת מקיימים את זה בעצמכם?

"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן: כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצווה הווין לה בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן (עירובין ק ע"ב). הגמרא משבחת אישה שיוזמת יחסי אישות עם בעלה. אפשר לשמוע את היחס החיובי ליחסי אישות טובים בין הבעל והאישה מתוך גמרא זו. אני מאמין שאיש שחיי חיים זוגיים טובים ויש לו חיי אישות טובים עם אשתו והיא איתו - זהו היסוד העיקרי לשלימות הבית - הרבה לפני איסורי ההרחקה מעריות.

אלו שני מקורות מתוך מאות שניתן ללמוד מהם על יחסים זוגיים חיוביים בין בעל ואישה. לזה אני מחנך וברור לי שאלו חלק מהתכנים שצריך להיות היום בהדרכת חתן וכלה. אנו לא יכולים להניח שהדברים האלו יסתדרו לבד. אנו עדים לכך שהם לא. לכן חייבים לדבר על הדברים האלו מוקדם ככל שאפשר. כדי שהם יתיישבו על הלב ויחדרו עמוק. זה לא יכול לחכות ללילה שלפני החתונה. זוהי חובתה וגם הזכות של ההורים. כל הורה רוצה שהילד שלו יהיה מאושר. שיהיה לו טוב. מה ייטיב עמו יותר מאשר חיים זוגיים טובים שיהוו את הבסיס להקמת הבית שבו יגדלו הדור הבא שלהם. איזה מתנה יותר טובה, אבא או אמא יכולים לתת לילד שלהם לקראת החתונה - אם לא שיעורים ושיחות שיהוו תשתית לחיים זוגיים טובים.

דברים אלו הם נכונים לא רק לחתנים וכלות, אלא לזוגות בכל שלב. היום לכל זוג יש אתגרים בזוגיות ובכל שלב בחיים, אתגרים ייחודיים לשלב זה. לא הרי זוג בשנה ראשונה, כזוג נשוי 10 שנים עם ילדים קטנים, כהרי זוג שהתרוקן להם הקן והם שואלים אחד את השני מה הם עושים זה עם זו.

אני חושב שזהו צו הדור, לטובת האתגר המרכזי של הדור, ויפה שעה אחת קודם.

*הרב רפי אוסטרוף ראש המועצה הדתית גוש עציון | מחנך לזוגיות ומיניות חיובית | מנהל קורס להדרכת חתנים.

המטרה והאמצעים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

ספר ויקרא נקרא בפי חז"ל "תורת כהנים" ועם זאת מוצאים אנו בספר עניינים אחרים שאינם לכאורה שייכים לעבודת הכוהנים כמו בסוף הפרשה הראשונה. פרשת ויקרא המסתיימת בחטא הגזל והשבת הגזלה, ומיד לאחריה בפתיחת פרשת צו כותבת התורה על תורת קרבן העולה, על הסמיכות הזו בין הפרשיות אמרו במדרש (תנחומא צו ב): "אמר הקב"ה קיימו מה שכתוב למעלה מן הענין (פרשת הגזל) ואח"כ 'זאת תורת העולה' - למה? 'כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה' (ישעיה סא ח), אפילו בעולה, מה כתוב למעלה מן העניין? 'והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל' ואח"כ 'זאת תורת העולה', אם בקשת להקריב קורבן לא תגזול לאדם כלום, למה? 'כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה'. ואימתי אתה מעלה עולה ואני מקבלה? כשתנקה כפיך מן הגזל. אמר דוד (תהלים כד ג): 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו? נקי כפים ובר לבב', ומתחילת הקורבנות אתה למד: 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם: אדם כי יקריב מכם קרבן' למה נאמר 'אדם'? אלא אמר הקב"ה: כשתהא מקריב לפני תהא כאדם הראשון, שלא היה גוזל מאחרים, שהוא היה יחידי בעולם, כך אתה לא תהא גוזל מן הבריות, למה? 'כי אני ה' אוהב משפט, שונא גזל בעולה'". שנאת גזל בעולה בפשוטה היא כאשר הגזלן מביא את הבהמה הגזולה עצמה כקרבן (עיין מסכת סוכה ל' א') המצווה הבאה בעבירה במקרה הזה הוא שהאדם מקיים את המצווה בעבירה עצמה, ובמקרה כזה בוודאי שאין הקורבן מתקבל. מוסיף עליו המדרש (תנחומא שם יב) שהקב"ה אינו מקבל את הקורבן והוא שנאוי לפניו גם כאשר אין הגזלן מקריב את הגזלה עצמה, ועם זאת הוא קושר את הקורבן לגזל, כמו שמובא שם: "אמר הקב"ה: לא יאמר האדם הריני גוזל וחומס ומביא עולה ומכפר לי, ואם רוצה שאקבל העולה ישיב הגזל לבעליה ואח"כ אם יעלה עולה עליה אקבלנה". ואילו במדרש הראשון שהבאנו שם שנאת הגזל בעולה היא רחבה יותר, שהיא גם כשאין הגזלן קושר את הגזלה לקרבן, אלא שאין הוא מחזיר את הגזלה אלא משאירה בידו, וכיון שהגזלן לא התנקה מהגזל על כן קרבנו שנאוי הוא לפני מי שאמר והיה העולם.

במסכת ב"ק (ס' ב') מובא שאסור להציל עצמו אפילו מסכנת נפשות בממון חברו, ועל כך שואל בצדק הרא"ש: הרי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש? ותשובתו היא: שאסור להציל עצמו אם אין דעתו לשלם, אבל אם בדעתו לשלם אין איסור בדבר. עד כדי כך חמור עוון גזל שאין שום מטרה מקדשת את האמצעים שאפילו פיקוח נפש אינו דוחה אותו, על אחת כמה וכמה שמטרות פחותות מפיקוח נפש שאינה מקדשת את האמצעים. המטרה אינה מקדשת את האמצעים אינה רק שהמטרה היא לתועלתו האישית של האדם, כמו הקרבת הקורבן או הצלת עצמו. כשהקהיל משה את בני ישראל להביא תרומה להקמת המשכן כותב רש"י: "ויקהל משה - למחרת יום הכיפורים" וגם בפרשת יתרו כל הפסוק: "ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם" כותב רש"י: "ממחרת יום הכיפורים" וכותב על כך ה"כלי יקר" ששני הדברים, עריכת המשפטים שבין אדם לחברו וקבלת הנדבות להקמת המשכן - נעשו באותו היום. כי רצה משה להבטיח בכך שבכסף ובזהב שנועדו להקמת המשכן לא ימצא שמץ של גזל, שלא יהיה אדם תורם דבר שאינו שלו, לפיכך הכריז תחילה: "מי בעל דברים יגש אלי", שתחילה יביאו אליו את כל התביעות שיש לאדם על חברו ורק לאחר שיתקיים הדין וכל אחד יוציא מידיו את

הממון שאינו שלו, רק אז - ובו ביום, כל עוד היה הכסף מצוי אצלם - התחיל לאסוף את התרומות להקמת המשכן. רואים אנו מכאן שגם להקמת מפעלים לא של יחיד אלא של כלל הציבור אין להשתמש בכספים שאינם כשרים, כי שום מטרה אינה מקדשת את האמצעים.

מקרה דומה לזה מופיע בקובץ "בית יצחק" (עמ' 31) היוצא לאור ע"י הישיבה אוניברסיטה בניו יורק בו מספר הרב צבי הרשל שכטר על רבו הרב יוסף דב סולוביצ'יק שנשאל מאחד הארגונים הפועלים בענייני קירוב רחוקים שרצו לשכור בן-תורה למשרה מסוימת ולא יכלו לשלם לו כדבעי, מחסרון כספים, ופלפלו באפשרות של תשלומי השכירות באופן בלתי רשמי, כדי שהלה לא יצטרך לשלם מיסים לממשלה, וממילא ירוויח יותר, ובאם לא יעשו כזה, היה כל המינוי עומד ליפול, וכל המבצע עומד להתמוטט, ושאלו מרבנו לחוות את דעתו בנידון. וענה רבנו שאסור לגזול מהמשלה אפילו במקום מצוה כהאי גוונא, ועדיף טפי שלא להתעסק בענייני קירוב מאשר לעבור על חוק הממשלה. וגם כאן אפילו תלמוד תורה שהוא כנגד כולם, אין לקיימו בדרכים לא כשרות ובוודאי לא בדרכי עושק וגזל. ■

הלכתא למשיחא

/ הרב איתמר הרשקו

בבואנו להתחיל ללמוד, את ספר הקורבנות והמקדש - ספר ויקרא. אנו נפגשים, עם גדולת היקפו של הרמב"ם. דרך פסקי ההלכות, על חלק הקודשים שבתורה. בספרי 'עבודה' ו'קורבנות', ש'ביד החזקה'.

ובמיוחד כאשר אנו רואים, כי שאר עמודי ההוראה הגדולים. שהיו לעם ישראל, באותה התקופה, כדוגמת הרי"ף והרא"ש. לא הביאו בדבריהם כלל, נושאים אלו. על פי דברי הגמרא[1], שכל הלכות הקדשים הם כ'הלחתא למשיחא'. ומה לנו לפסוק הלכות, בדבר שאינו נוהג היום. כשיבא המשיח הוא יפסוק[2]. ולמרות זאת פוסק הרמב"ם הלכות, בדברים אלו.

וזאת על פי 'התוספות' שם נאמר[3], שאמירת "הלכתא למשיחא" - אמנם נאמרת על שאלות שאינם נוהגות כיום. אך בנוסף, לא יהיו לעתיד. וכדוגמת כהן שפיגל בקורבן, וכן עניין ארבע מיתות בית דין. שמצוות אלו לא נוהגות לעתיד לבוא, כיוון שלא יהיה עוד יצר הרע. ויתקיים בנו הפסוק "ועמך כולם צדיקים[4]". וממילא גם עתה וגם בעתיד, לא יהיה צורך לפסוק בשאלה זו. כיוון שכך נשאל רב נחמן, "הלכתא למשיחא?!" מה העניין לפסוק במה שאינו עתה וגם לא יהיה, אף על פי שהיה.

ולכן הרמב"ם אינו נמנע, מלפסוק בענייני הקורבנות. כיוון שדיניהם אינם בטלים. אלא הם יהיו גם לעתיד לבוא, ושייך לפסוק בהם. וכן הדבר גם, בצורת הבית ותכונתו. בגדי הקודש וצורתם, וכן הקרבת הקורבנות וסידרם. ברם ענייני פיגול ומיתות בי"ד, לא יהיו. משום שלא יהיה מי שיבא לפגל בכוונה. וכן לא יצטרכו להרוג, מי שיעבור במזיד, על עבירה של מיתת בי"ד. ועל כן בהלכות שכאלו, אין טעם לפסוק הלכה פסוקה. אלא רק לדרוש, בדרך של 'יגדיל תורה ויאדיר'[5].

עניין דומה נמצא בפרשת ערי מקלט. משה הצטווה להפריש שלוש ערים, בעבר הירדן. למרות שהם לא קלטו עדיין. עד שיכבשו את הארץ, וישימו שם שלוש ערי מקלט נוספים[6]. כמו כן נאמר למשה, להוסיף עוד שלוש ערים אחרות - "ויספת לך עוד שלוש ערים על הערים האלה", לאחר שיכבשו את הקיני קנזי וקדמוני[7]. אך מדוע צריך כ"כ הרבה ערי מקלט, לעתיד לבא? הרי לא יהיו הורגי בשגגה או מזיד[8].

על כך עונה ה'משך חכמה'[9] - שאמנם לא יהיו רוצחים לעתיד לבוא. אך כל הורגי בשגגה של כל הדורות, יצטרכו להשלים כפרתם, בצורה מלאה. ועל כן ייגלו לערי המקלט, ואף לרגע אחד, ובזה יכופר להם לגמרי. והוא מוכיח זאת מהפסוק, שנמצא מיד אח"כ בפרשה - "כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשתה אשר אנכי מצוך היום[10]". ובא הכתוב לומר, גם אם בזמן העבירה, לא היה לו איך לכפר. זולת מבתשובה, ומעשים טובים. לעתיד לבוא ניתן יהיה לו להשלים את הכפרה, ע"י גלות לעיר מקלט. ומשום כך, יש צורך להוסיף עוד ג' ערים. ע"מ לקלוט את כל רוצחי השגגה, שבכל הדורות.

וכמו שמצאנו אצל ר' ישמעאל, שהטה את הנר בליל שבת, למרות גזירת חז"ל שלא לקרוא לאור הנר. וכתב לעצמו, שיבנה בית המקדש, אביא חטאת שמינה[11]. שאף על פי שכיום, אין ביהמ"ק. הוא יביא בעתיד, בשביל להשלים הכפרה לגמרי, כעיקר הדין.

הרמב"ם בסוף ספר הקורבנות, מביא טעם המבאר את עניין התמורה - שלמרות שהמיר קורבן בחברו, שניהם קדושים, והוא אף סופג על כך ארבעים מלקות. כדי לחנך את האדם, שלא לבזות את ערך הקודשים, או להקל בהם[12].

בכך מבאר הרמב"ם, את מקומם של הקורבנות בכלל, במצוות התורה - "וכל אלו הדברים כדי לכוף את יצרו ולתקן דעותיו. ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה, לתקן הדעות וליישר כל המעשים. וכן הוא אומר, 'הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת. להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך'. 'לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי'[13]".

ולכן עניין הקורבנות שייך גם לדורות, באופן מעשי. שכן הטעם שהצטווינו בהם, הוא תמידי גם אם היישום, תלוי בבניין הבית. שבכולם יש מהעצה, של מעלה העילות ומסובב הסיבות - להביא את האדם למקום שלם יותר. וזה מעין דרשת חז"ל - "אמר רבי יצחק מאי דכתיב, 'זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם[14]'. כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם[15]".

שישנו הבדל בין לימוד התורה, לעסק התורה. הלימוד עניינו, לראות את דברי התורה, וללמוד אותם כפי שהם במקומם. וכאשר פוסק מללמוד, אין לו המשכיות לכך. ברם בעסק התורה, וכמו בכל עסק אחר של האדם למחיתו, התורה ממלאת את כל ישותו. אין הוא מסתפק בדבר הכתוב ובפירושו. כי אם מחפש הוא, את שורשי

הדברים ועניינם. ובכך מגיע הוא אל דברים חדשים, הקשורים ללימוד, אך לא רשומים בספר.

וכאשר אדם עוסק בתורת הקורבנות, אף שאין הוא מקריבם בפועל. הוא במעלה גדולה של הבנת שורשי הדברים. ובכך מסוגל הוא, להגיע לתיקון הדעת ויישור המידות. ועניין זה שייך אף בזמן הבית. שהפרש גדול יש, בין המקריב קורבן כמצוות אנשים מלומדה. לבין המקריב קורבן בעסק שלם, של תיקון ועידון הנפש. שכאשר הוא עושה זאת, בצורה של עסק שלם. אזי בונה הוא בנפשו, קומה חדשה של טהרת הלב, ומחדש רוח נכונה בקרבו.

משכך לימוד ועסק בתורת הקורבנות, הוא עניין לבני השלוש - 'יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות[16]'. שאמנם נכון הוא הדבר, שציור הקורבנות וצורתם, רחוק הוא מהילדים. אך שורשי הדברים, נמצאים הם חקוקים בליבותיהם - שלא טעמו טעם חטא, בצורתם המקורית והבריאה. לכן אך טבעי הוא, שילמדו חלק זה של התורה ויעסקו בו. כדי לשמר את אותה רוח נכונה, והלב הטהור שבהם.

על סמך זה הגדיל הרמב"ם תורה והאדירה, בפסיקת ההלכות בכל חלקי התורה הקדושה והטהורה. כדי שגם האדם יוכל לחזור, לאותה טהרה ראשונית ותמימה, איתה נברא. ועמך כולם צדיקים.

יהי רצון שנזכה מהרה, לאותה אורה, של בית הבחירה בתפארה.

1 - יומא יג, זבחים נד ובעוד מקומות - "אמר רבה, הלכתא למשיחא?! א"ל אביי, אלא מעתה כל שחיטת קדשים לא לתני, הלכתא למשיחא הוא! אלא דרוש וקבל שכר, ה"נ דרוש וקבל שכר"
2 - רש"י, שם
3 - שם ביומא, וכן בת"י ובריטב"א
4 - ישעיהו ס, כא
5 - אלא כל שחיטת הקודשים למה שנו? משום יגדיל תורה ויאדיר - זבחים שם
6 - 'שש ערי מקלט', (מכות ט) מגיד שאע"פ שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (ספרי)
7 - דברים יט, ח -ט וברש"י שם
8 - ע"פ המשל המפורסם - משל הקדמוני, רוצח בשוגג גולה ע"י שהורג רוצח במזיד. כאשר שניהם רצחו בתחילה, אנשים אחרים, ובלי עדים - שהאלוקים הינה כך לידם.
9 - פרשת שפטים
10 - דברים יט, ט
11 - שבת יב:
12 - "אף על פי שכל חוקי התורה גזירות הם, כמו שביארנו בסוף מעילה. ראוי להתבונן בהן, וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם, תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים, שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים, של כל חוקי התורה. יראה לי שזה שאמר הכתוב, 'והיה הוא ותמורתו יהיה קדש'. כעניין שאמר, 'ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו'. ירדה תורה לסוף מחשבת האדם, וקצת יצרו הרע. שטבע של אדם, נוטה להרבות קניינו, ולחוס על ממונו. ואע"פ שנדר והקדיש, אפשר שחזר בו וניחם, ויפדה בפחות משוויו. אמרה תורה, אם פדה לעצמו, יוסיף חומש. וכן אם הקדיש בהמה, קדושת הגוף, שמא יחזור בו. וכיון שאינו יכול לפדותה, יחליפנה בפחותה ממנה. ואם תתן לו רשות להחליף הרע ביפה, יחליף היפה ברע, ויאמר טוב הוא. לפיכך סתם הכתוב בפניו, שלא יחליף. וקנסו אם החליף, ואמר 'והיה הוא ותמורתו יהיה קדש'" - הלכות מעילה פרק ד' הל' יג
13 - שם
14 - ויקרא ו, יח
15 - מנחות קי.
16 - ויקרא רבא, פרשה ז, ג

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

תפקיד יום השבת בעבודת ה' של יהודי העמל לפרנסתו

אחת המשימות הלא פשוטות שיש ליהודי העמל לפרנסתו, היא 'קביעת עיתים לתורה'.

לכל אחד יש כמה וכמה 'כובעים', ובכל כובע הוא משמש בו ב'משרה מלאה', גם **אבא** לילדים אוהבים, גם **בעל** לאישה תומכת, וגם **עובד ועמל** לפרנסת הבית.

כל ה'כובעים' הללו דורשים חלק גדול וניכר מהמשאב הכי יקר שעומד לרשותנו הלא הוא '**הזמן**'.

ויש לברר היאך משלבים ומנצלים חלק ממשאב יקר זה לחובתו של האדם בעולמו 'לקבוע עיתים לתורה'.

פשוט וברור שליום השבת קודש יש תפקיד מרכזי מאוד בנושא זה מחמת שתי סיבות.

א) משאב הזמן - ביום השבת אין אנחנו משתמשים בכובע העובד, ולכן לצד החשיבות ביום זה להיות עם המשפחה (הכובעים האחרים) ניתן גם למצוא את הזמן לקביעת עיתים לתורה.

ב) מעלת לימוד התורה דווקא ביום השבת - תקצר היריעה מלהכיל, אך רק אזכיר את דברי הבן איש חי (שנה שנייה פרשת שמות) שלימוד התורה ביום השבת שווה **פי אלף!!** יותר מלימוד התורה של ימות החול, ובהקשר של היהודי העמל לפרנסתו, יש לציין לדברי הרמ"א (או"ח סימן ר"צ ב') שפסק שמי שאינו עוסק בתורה בימות השבוע יש לו חובה יתירה לעסוק בתורה ביום השבת, יותר ממי שעוסק בתורה גם בימות השבוע.

היאך מבצעים זאת הלכה למעשה?

מי שיכול לקבוע לימוד עם חברותא, ולהיכנס במהלך השבת לבית המדרש השכונתי ולצלול אל ים התלמוד למשך כמה שעות (במצטבר) אשריו ואשרי חלקו, אולם לא תמיד הוא דבר מעשי ולא תמיד קל למצוא חברותא, ולא כל אחד מסוגל לכך, ורבים מעוניינים במסגרת המנגישה את לימוד התורה, באופן חוויתי וקהילתי.

וכאן מגיעה תפקידה של הקהילה והממונים עליה לייצר מסגרת זאת.

להלן 'הצעת הגשה' ל-'**לו"ז שבת**' מתוך ניסיוני הדל כרב קהילה שרבים מחבריה עמלים לפרנסתם:

- בליל שבת בין קבלת שבת לערבית, דרשה בענייני דיומא.

- בשבת קודש בבוקר במהלך התפילה - עוצרים את זרימת התפילה (למשל בין שחרית לקריאת התורה) לשיעור לא ארוך אך גם לא קצר.

שיעור זה יהיה שיעור 'עיוני', ובאופן אישי אני נוהג לקחת עניין הלכתי מפרשת השבוע, או מענייני דיומא (מועד ממועדי ה' הקרב ובא / נקודה הלכתית שעלתה לכותרות החדשות וכדומה) ולפתח אותה בזמן השיעור.

הרבה פעמים השיעור ממשיך גם לאחר התפילה, על ידי המתפללים שניגשים ללבן נקודות מסיימות וכדומה.

- לאחר התפילה מומלץ מאוד לקיים 'קידושא רבא' בכל שבת קודש, אשר תורם רבות לגיבוש החברתי ולעונג השבת, ובמהלכו יש הזדמנות לתת לכל מי שחפץ לומר 'וורט' קצר על הפרשה.

- כשעה לפני זמן מנחה מגיע זמנו של השיעור המרכזי של השבת.

בני הקהילה מתאספים ובאים להיכל בית המדרש / בית הכנסת, לשמוע (שוב) שיעור עיוני מרתק ומעשיר.

גם בשיעור זה אני הק' נוהג לקחת 'נושא הלכתי' ולפתח אותו, לשלב בו 'חקירות ועיונים' בסגנון ישיבתי.

זה יכול להיות שיעור בודד בנושא מסוים, או חלק מסדרת שיעורים באותו נושא.

- בתוך סעודה שלישית, דברי תורה נוספים בסגנון מחשבה / מוסר / חסידות.

בלו"ז הנ"ל שילבנו דברי תורה בכל חלקי השבת, ליל שבת, שבת קודש בבוקר, ואחר הצהריים, ובמצטבר יש כאן מטען לא מבוטל של 'קביעת עיתים' עם צבירת ידע תורני ומעשיר, והעיקר - להתענג בלימוד התורה ולהיות שש ושמח בה תוך כדי מצוות עונג שבת.

והנה ליום שבת קודש יש חלק גדול באופן כללי בעבודת ה' של כל יהודי ובפרט אצל העמל לפרנסתו, ולא רק בעניין לימוד התורה.

ניקח לדוגמא את העבודה שבלב - זוהי התפילה - במשך ימות החול היהודי העמל לפרנסתו נאבק לתמרן בין עיסוקיו הרבים, כדי להצליח להתפלל ג' תפילות במניין ובזמן, וביחד עם זאת להגיע ולצאת בזמן אל מקום העבודה וממנו, וסביר להניח שבמקרים רבים אין לו את הפניות להתרגש ולפתוח את לבבו בעבודת התפילה, נוסיף לכך את העובדה שתפילות יום החול הם 'שגרתיות', ללא מנגינות וזמירות המזמרות את המעכבים שבן יהודי לאביו שבשמיים.

לשם כך יש לעניות דעתי להשקיע חשיבה בבחירת בעלי תפילה בעלי רגש וקול נעים, לעודד לשלב מנגינות רבות במהלך תפילות השבת, קידושא רבא וסעודה שלישית.

רצוי ומומלץ ליצור מדי כמה זמן שבת מיוחדת בקהילה, על ידי הבאת מגיד שיעור / מגיד מישרים / בעל תפילה מיוחד מחוץ לקהילה לשבת שלימה, וליצור סביב זה 'באז' גדול, ולהפוך שבת זאת לשבת עוד יותר מיוחדת ומרוממת.

העיקר הוא להילחם בשגרה, ולנסות לייחד ולהוקיר כל שבת ושבת, לדאוג שכל שבת תטמון בחובה מטען רוחני רב ביותר, שאותו ייקח העמל לפרנסתו אל ששת ימי המעשה, ומסגרת קהילתית זו של השבת בצוותא, תשמור ותעטוף אותו בתוך החממה הנעימה של עבודת ה' מתוך דבקות והתרגשות ולא כמצוות אנשים מלומדה.

'זָכוֹר תּוֹרַת מֹשֶׁה בְּמִצְוַת שַׁבָּת גְּרוּסָה'
'וְלַהֲגוּת בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר, בְּכָל פְּנוֹת וּמַחֲנוֹת'
'אֶהֱגֶה בְּתוֹרַת אֵל וְתַחְכְּמֵנִי'

(זמירות שבת)

סיפור לשבת

"ומראה פניו משתנה בכל רגע"

/ הרב יהודה לייב אשלג

לא רבים היו המסובים בשולחן הסדר של האדמו"ר האלוקי מרן בעל הסולם זיע"א. לרוב היו אלו מבני המשפחה הקרובה שזכו לכך בהגיע תורם, עליהם נוספו מספר מוזמנים מבין התלמידים ועוד כמה אורחים שלמי מהמסובים לא היה כל מושג לגבי זהותם. אולם על אף חלוף השנים לא כהה ולא נחלש זכרון אותו ליל סדר - הוא נחרט ונחקק בזכרונם לנצח, ורישומו ניכר בפניהם לזמן רב מאוד. כמלך במסבו היה מנהל את עריכת הסדר בטוב טעם ודעת בפירושים רבים ויקרים ובסיפור יציאת מצרים בשמחה גדולה, כמבואר בזוה"ק (פרשת בא סולם אות קע"ט-קפ"א), שכל המספר ביציאת מצרים ושמח בספור ההוא בשמחה, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא. ובה בשעה מקבץ הקב"ה את כל פמליא דילה ואומר להם, לכו ושמעו ספור השבח שמספרים בני ושמחים בגאולתי. ברם, כאשר נסתיים הסדר בשעה שנסתיים ובהיות הלילה כולו ליל שימורים, שנועד מראש להלל לשבח וליחד כנסת ישראל עם דודה בהלל ובשירים, זכו המשתתפים למתנה נוספת.

היה זה סיפור מעשה מן הבעש"ט ובתו הצדקת מרת אדל, שהיה בליל פסח, אשר בעל הסולם היה נוהג לספרו בשפת האידיש, ולטובת הקוראים הנה הוא כאן בתרגומו ללה"ק.

המשך בעמוד הבא...

וכך היה אומר בפתח דבריו: אספר לכם את המעשה המפורסם שהיה בליל פסח, אצל מרנא אור שבעת הימים הסבא קדישא הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו: החורף הקשה של אותה שנה החל אוסף חילותיו ונסוג במהירות מפני האביב הקרב ובא, שכמו נזף בו על התמהמהותו המתמשכת. אלא שאם לא די היה להם ליהודי העיר מז'יבוז וגלילותיה בתלאות שהסבו להם הכפור והררי השלג זה למעלה משלושה חדשים, הרי שעתה, עם תחילת הפשרת השלגים, מלאו כל הארץ וכל הדרכים הסלולות בשלוליות גדולות וביצות טובעניות שלעיתים נתקשו למעבר אף יותר מן החורף עצמו. זאת, מלבד הקושי הנוסף שבחציית הנהרות הגדושים על גבי הגשרים הרעועים בלאו הכי, שטרם תוקנו עד הנה.

אלא, שכל אלו כאין ואפס נחשבו בעיניו של הבעש"ט, שרצונו עז היה להוציא לפועל את תכניתו ולמלא את שאיפתו וכמיהתו לעלות לחונן את עפרה של ארץ ישראל ולזכות לאורה ולאווירה של הארץ הקדושה. "אין קץ למעלת לימוד התורה בארץ ישראל שהוא בבחינת חיבור הדברים לשורשם העליון, ולשם כך הנני מוכן לכל מאמץ ותלאה", נוהג היה לומר באוזני תלמידיו בכל עת. ועתה, עם תום החורף הקשה, גברה בו שאיפה זו עד לכדי מעשה של ממש. ביודעו ובהבינו היטב את גודל המשימה שבפניו, ולגודל חששו פן יימנע הדבר ממנו כפי שנמנע מרבים לפניו, מנע אף הוא את עצמו מלדבר על כך עם אף אדם שבעולם. בבחינת דברים הכמוסים שמליבא לפומא לא גלייא, ומלבד בתו הצדקת מרת אדל, לא ידע איש על כך, אף לא אחד מתלמידיו הקרובים. כדרכם של צדיקים האומרים מעט ועושים הרבה בהנהגת תְּכִיפוּת המעשה למחשבה, לא הותיר הבעש"ט זמן רב להכנות הדרושות לנסיעה. ואם בימים כתיקונם הייתה כל יציאה לדרך כרוכה בממון רב ובהכנת צידה לדרך, על אחת כמה וכמה נסיעה ארוכה שכזו. אפס, ברצונו כי עז לצאת לדרך ללא שהיות, צרר את כל ממונו, שספק אם היה בו די לכסות צד אחד של הנסיעה, ארז מעט מן המיטלטלין הנחוצים ביותר, התפילין וספריו, ואחר שבא בדברים עם אחד העגלונים שמלאו לבו לצאת למסע הארוך, יצאו תיכף לדרכם כשמגמת פניהם היא העיר סטאמבול (איסטנבול), שבאותם הימים שימשה כציר מרכזי בדרך לארץ ישראל.

מלומדים בקשיים, בניסיונות ובעיכובים, המצויים לרוב כנגד כל דבר שבקדושה, עמדו בגבורה וללא חת בכל תלאות הדרך, שנתארכה אף מעבר לכל גבולי הזמן, ובלבם שמחה גדולה על כי בכל רגע ורגע קרבים הם והולכים לקראת מטרתם ארץ ישראל משאת נפשם. אלא, שכדרך מצוה אחת הגוררת עימה מצוה נוספת הכרוכה בה בהכרח, מסתבר שכן הוא גם גבי שמחה אחת הגוררת עימה שמחה נוספת הכרוכה בה בהכרח. אשר על כן, ככל שהלכו וקרבו לסטאמבול, כן הלכה וקרבה גם מצוות שמחת יום טוב דחג הפסח הממשמש ובא. הבעש"ט, שגם בעת שהותו בביתו לא הרבה בדיבור, המעיט בו עוד יותר באותה הנסיעה, שכן שקוע היה בלימוד ובמחשבות קדושות, משל מבקש היה להצניע את דבר נסיעתו מכל ברית שבעולם ואפי' מעצמו, והוא לא השית לבו גם לזאת, וכל דאגה הקשורה לחג המתקרב לא נראתה בפניו. באמונתו השלמה בה', סמוך ובטוח היה ולבו שלם עמו כימים ימימה.

באישון ליל בדיקת חמץ נכנסה העגלה ובאה בשערי העיר הגדולה והסואנת, בעת שזו נמה את שנתה, ובאין נפש חיה יוצאת ובאה ברחובותיה. העגלון, שבלאו הכי זעפו פניו על התארכות הנסיעה ששכרה נקבע מראש, נחפז על אתר להורידם, ופנה לדרכו בהותירו אותם בודדים בניכר ללא קרוב מודע או מכר. באין אומר ודברים עשו הבעש"ט ובתו את דרכם אל בית הכנסת המקומי, שם קבעו את תחנתם. הצדקת אדל הצטנפה באחת מפינות עזרת הנשים למנוחת לילה, והבעש"ט שקע בלימודו כקביעות הרגלו כעת היותו בביתו. גם למחרת היום, לא השתנה דבר מסדר עבודתו ורגילותו בה. שקוע בתפילתו, מעוטף בטליתו ללא כל שיג ושיח עם הסובב אותו, עמד הבעש"ט והתפלל ארוכות, בעוד השעות חולפות להן ועוברות בזו אחר זו. לא כן נהגה בתו הצדקת.

ליבה נשבר בקרבה על אביה הגדול והמפורסם בעירו, שכך אירע להם עד הגיעם לשפל המצב, הגרוע מן העני הפחות שבישראל. ולא שתהתה חלילה או דאב ליבה על דרכיו של הקב"ה, אלא זאת, שצער רב הצטערה על כך שאין בידם מאום ואפילו לא כזית מצה שמורה ויין לד' כוסות, כדי לקיים את רצון ה' במצוות חג הפסח העומד בפתח. באין בידה שום עצה אחרת להכין דבר כלשהו לשמחת החג, עלה בדעתה שלכל הפחות תוכל לכבדו בכסות נקייה ולכבס בנהר הסמוך את הכתונת של אביה לכבוד יו"ט. והיו הדמעות זולגות מעיניה אל הכתונת וממנה אל הנהר כל אותו הזמן. עודה עומדת ובוכה באחת הפינות שעל שפת הנהר, נזדמן אדם בעל צורה ומראהו כשל אחד העשירים מיהודי המקום, ובא לאותה פינת נהר, שם בסמוך המתינה עבורו ספינה קטנה. כאשר הבחין באשה המכבסת ובוכה, פנה אליה בשאלה: "מה לך כי תבכי בערב החג, ומה מעשייך כאן?" בשיברון לב ספרה לו הצדקת אדל על אביה שהינו רבי גדול ברוסיה, ובגודל רצונו לעלות לארץ ישראל יצאו לדרך, ועקב כל התלאה שמצאתם עד הנה, הרי הם מצווים במקום זה ובשעה זו ללא פרוטה לפרטה עבור מצות ויין.

נכמרו רחמיו של אותו אדם, ולא זז משם עד שמסר בפניה הזמנה מפורשת לה ולאביה הגדול, שהריהו מזמינם להתארח בביתו בטוב ובנעימים לכל ימי החג וכל מחסורם עליו, כברכת ה' אשר חננו בעושר רב. לאימות דבריו מסר בידיה דף שבו כתובים היו שמו וכתובתו והזמנתו אותם. אך שמעה הצדקת את דבריו נשאוה רגליה לבית הכנסת, שם בישרה לאביה את הבשורה הטובה ואת ישועתם הקרובה. "הודו לה' כי טוב", הודה הבעש"ט לקב"ה והאיר פניו לבתו.

המשך בעמוד הבא...

זמן מה אחר חצות היום שמו הבעש"ט ובתו פניהם לבית מארחם. הלה קדמם בסבר פנים יפות ובכבוד גדול, ופיו לא חדל מלהודות לקב"ה על האורחים החשובים שזימן לביתו. תיכף וסמוך לבואם ביקש ממנו הבעש"ט, שיראהו מקום בו יוכל לנוח מעט, כמנהג הנזכר בגמ' פסחים (ק"ט ע"א), שהיה התנא רבי עקיבא מבטל לימודו עם תלמידיו בערבי פסחים, כדי שישנו ביום ולא בלילה בשעת הגדה.

בחפץ גדול מילא בעה"ב את בקשתו והראהו את החדר הנפרד שהוכן בעבורו באחד מאגפי הבית. אתא ובא ליל התקדש חג. כל בני הבית סיימו זה מכבר את כל מלאכתם, בעה"ב שב מבית הכנסת, ובליבו תמיהה גדולה על מקום הימצאו של אורחו הבעש"ט, אחר שלא ראהו בעת התפילה בבית הכנסת. חלפה לה שעה, ועוד שעה נוספת, וגם בשולחן הסדר נפקד מקום הבעש"ט. הרהיב בעה"ב עוז ופנה לחדרו של הבעש"ט לראות מה זה ועל מה זה העיכוב. ויהי אך פתח את הדלת כמציץ בחרכים, נפלה עליו חרדה ופחד גדול. המראה שנגלה לעיניו נראה כלא מעלמא הדין. הבעש"ט שוכב היה במיטתו, עיניו זולגות דמעות כנהר (טַייְכְ'ן פוּן טְרָערְן), ומראה פניו משתנה בכל רגע. כמשותק מפחד נשאר בעה"ב על עומדו בלא שיעז לעורר את הבעש"ט משנתו.

עודנו עומד כך, מציץ נפחד ונרעש, שמע כעין שאגה וקול גדול יוצא מפיו של הבעש"ט, שבזה הרגע הקיץ וניעור משנתו. לגודל התדהמה שאחזתו נשא בעה"ב רגליו ונס בחזרה אל ביתו פנימה, והבעש"ט תיכף נטל את ידיו והחל להתפלל ערבית בכוונה גדולה. אחר שנסתיימה התפילה נכנס הבעש"ט אל הבית פנימה, התיישב על מקומו והחל בעריכת הסדר כהלכתו ובגדלות המוחין, וכמובן שהיה ע"פ כל הכוונות. כל אותה עת התבונן בעה"ב במעשיו של הבעש"ט ולא העז לשאול ולו ברמז על מה שראו עיניו. רק בשעת לילה מאוחרת, ומשנסתיים גם סדר זה, טרם קם הבעש"ט מן השולחן, פנה אליו בעה"ב בשאלתו: "רבי קדוש מה אירע לך בשנתך שכך וכך היה?" השיב לו הבעש"ט: "בשנתי עלתה נשמתי למעלה לשמים, ושמעתי קול כרוז המכריז כי נגזרה גזרה על יהודי סטאמבול שיגרשו את כולם מן הארץ. תיכף ששמעתי זאת התחלתי לבכות ולהתחנן בבקשת רחמים עליהם, לביטול הגזרה הקשה. אלא שבשום פנים ואופן בכל טענותיי מענותי ודברי, לא הצלחתי לפעול ולהביא לביטולה. עד שנתתי קולי ונפשי בשאלתי, ושאגתי בכל כוחי, כי הנני מוכן למסור נפשי בשביל להציל את ישראל (אִיך גִיב אַוֶועק מַיין נשמה פַאר פָאלְק ישראל). תיכף כאשר אמרתי זאת, שמעתי קול כרוז כי נתבטלה הגזירה. כמו כן ממש באותו הרגע גם החזירו את נשמתי חזרה לתוך גופי. על כן בעת שחזרה נשמתי לגופי שמעת צעקה שהיא כצעקת התינוק בעת שנולד, שנשמתו היא הבוכה על צערה הרב בירידתה לעוה"ז, אחר שהייתה בעולמות ובמדורים העליונים."

טרם היה סיפק ביד בעה"ב להשיב נפשו מן הדברים הנשגבים וסתומים ששמע, ולא שח"ו פקפק באמתותם, אלא שכפי הנראה לא הורגלה אוזנו בשמיעת רזין דרזין כגון דא מן הנעשה בעולמות העליונים, הוסיף הבעש"ט ואמר: "וזה לך האות שאמת בדברי, כהנה וכהנה תשמעו אתה והעם היושב כאן, מחר בבית הכנסת." ויהי למחרת. עת נאספו הקהל לתפילת שחרית של חג, נפקד מקומם של שניים מראשי הקהל מבית הכנסת. בהתארך הזמן, לא נותרה כל ברירה בידי שמש הקהילה (שיש אומרים שחשש גם לחלוקה שווה בין חציו לה' וחציו לכם), והורה על תחילת התפילה בלעדיהם. אך נסתיימה התפילה הופיעו ראשי הקהל, ובהתרגשות גדולה ספרו לקהל הרב את הבשורה הטובה והניסים הגדולים שהתרחשו עמם. וכה סיפרו: "אחד משרי הממשלה שהינו שונא גדול לישראל הכין 'פרוטוקול' (צו), ובו פקודת גירוש לכל יהודי סטאמבול. כה חמורה הייתה ההוראה, עד שהיא נועדה לביצוע מידי וללא כל שהיות. המסמך שהוכן על ידו הועבר כבר לחתימה וכמעט שכבר נחתם, כאשר בליל אמש באמצע עריכת הסדר ובדרך לא דרך, נודע לנו על כך.

תיכף ומיד שמנו פעמינו אל אחד השרים שהוא מידידנו הקרובים שירחם עלינו וימנע ויבטל את הגזרה הנוראה. לאחר שתדלנות מרובה ומאמצים מרובים שארכו זמן רב עלה הדבר בידינו והגזרה התבטלה. [אין בידינו פרטים נוספים כיצד סיים בעל הסולם זיע"א את סיפורו. מ"מ אנו הבאנו ותרגמנו (מאידיש) את הדברים ככתבם, כנדפס בסוף ההגדה לפסח עם פירוש "וזאת ליהודה". אלא, שמסתבר לומר שסיים דבריו בלימוד זכות על כלל ישראל. שכן נזכה כולנו יחד לראות בניסים הגדולים לישועת עם ישראל, וכן כל אחד ואחד יזכה לראות כל הישועות הנצרכות לו, בבני חיי ומזוני.

[מתוך קובץ "בני היכלא", היו"ל ע"י מכון "עטרת שלמה" אשלג בנשיאות כ"ק האדמו"ר שליט"א]

שביבים / שאול שיף

ללא סנגורים

מספר משמח הלבבות **הרב מאיר שווארץ** שליט"א: ישנו מעשה מדהים שאירע לפני מס' שנים בארץ עם איש העסקים מר לב לבייב. באחד הימים, כשנפגשתי עם לב לבייב ביקשתי ממנו אם אוכל לספר זאת ברבים, והוא אמר ש'אם זה לצורך זיכוי הרבים, אז תאמר שאני נתתי לך את האישור לספר זאת!', וכך הוא המעשה:

בדרך כלל משקיע מר לב לבייב את רוב עסקיו בחו"ל, אך לפני כמה שנים הגיע לבייב לארץ והחליט לרכוש קניון הממוקם בעיר תל אביב, הלא הוא 'קניון רמת - אביב' הידוע. מי שמבין בעסקים יודע, שישנם עסקים גדולים הנרכשים ע"י מספר שותפים, אך את העסק הזה, רכש לבייב מכספו האישי בלבד, על סך של 057 מיליון דולר! - ללא שותפים.

עיתון העסקים 'גלובס' פרסם באותו זמן על רכישת הקניון ע"י לבייב, וכן את מספר החוקים שהחליט לייסד בקניון, וכך הם: "סעיף מס' 1 - ברגע שהקניון עובר לרשותי, אני מורה על סגירת הקניון בשבת, עקב היותי אדם שומר תורה ומצוות".

ההודעה המרעישה הדהדה בכל רחבי תל אביב והגיע עד לאוזניו של ראש העיר. ראש העיר דאז קרא ללבייב והודיע לו: "אני ראש העיר של תל אביב, ולידיעתך זו עיר המכונה 'עיר ללא הפסקה', עיר המתפקדת 20 שעות ביממה. אינך יכול לבוא לעיר תל אביב ולסגור קניון מרכזי ביום שבת - פה זה לא בני ברק, אתה לא תשנה לנו את העיר!", הודיע לו ראש העיר ואף הוסיף לומר: "דע לך, שאם לא תשנה את החלטתך, לא אחדש לך את רישיון העבודה בעיר בסוף השנה!".

מר לב לבייב שמע דברי ראש העיר ולא נבהל: "אדוני ראש העיר, אתה לא יכול להכריח אותי מה לעשות עם הקניון. קניתי את קניון 'רמת אביב' מכספי האישי, ומכיוון שאני יהודי השומר תורה ומצוות - לא אפתח את הקניון בשבת, מכיוון שזה נוגד את אמונתי. במקרה שלא תחדש לי את הרישיון - אלך איתך לבית המשפט", הודיע לבייב. מר לבייב לא ויתר והפרשה הגיעה עד לבית הדין הגבוה לצדק - הבג"צ, בראשותו של אהרון ברק, נשיא בית המשפט. 'תיק 78590' - לבייב וקניון רמת אביב, זהו התיק שנפתח בבג"צ. עם היכולת הכספית של מר לבייב הוא יכל להעמיד לטובתו סוללה של עורכי דינים מהטובים ביותר בארץ - אך להפתעת כולם הוא הגיע למשפט בבג"צ בכבודו ובעצמו - אפילו ללא עורך דין אחד! המשפט בבג"צ החל.

השופט אהרון ברק פתח את בית הדין ופנה אל מר לבייב: "מר לבייב, הקניון שלך אינו ממוקם בבני ברק או בירושלים. על פי הנתונים: ברדיוס של 5 ק"מ מכל איזור הקניון לא מתגוררים אנשים כמוך, שומרי תורה ומצוות. אינך יכול לבוא לעיר תל אביב, לרכוש קניון מרכזי ולסגור אותו בשבת - זו כפיה דתית!".

ואז הגיע תורו של לבייב. ללא עורכי דין וללא סנגורים, עלה מר לבייב לדוכן בית המשפט לבדו ואמר דבר שהדהים את כל הנוכחים: "ברשותך, כבוד השופט אפתח בדבר תורה. אמור נא לי, כבוד השופט", פנה מר לבייב אל השופט ברק, "תאר לך שנשיא ארצות הברית של ימינו - ביל קלינטון, מגיע לביקור מיוחד בארץ. כל הכבישים נחסמים, השמירה מתגברת, וכולם מתרגשים לקראת בואו של הנשיא. והנה, אתה באותו זמן יושב לך בביתך ומעביר ערוצים בשלט, עד שלפתע נשמעת בדלת ביתך דפיקות. אתה פותח את הדלת ורואה המולה בכניסה לביתך: הנשיא האמריקאי הגיע עם המשלחת ואנשי הביטחון במיוחד אליך. כולם מפלסים דרך לנשיא, שעושה את דרכו לכיוונך כשבידו קופסה קטנה וחשובה. כל הצלמים עומדים מהצדדים ומשטרות ואנשי קומנדו מחכים דרוכים. ביל קלינטון לוחץ את ידך ואומר באנגלית צחה: "שלום לך מר אהרון ברק, אני, ביל קלינטון, נשיא ארה"ב של אמריקה, החלטתי להעניק לך, מתנה חשובה שהייתה כל השנים בכספת הסודית של ארה"ב הגדולה. קח - הרי היא בשבילך!". ממשיך לבייב לספר, תוך כדי שהוא מרתק את כל הנוכחים במשפט: "תאר לך, שהיית אומר לו: "כבוד הנשיא, קח את המתנה שלך ועוף לי מהבית, ok?!" - כבוד השופט ברק, היש בושה גדולה מזו?".

ואז הוסיף לבייב ואמר: "כבוד השופט, זה מה שאתה רוצה בדיוק שאעשה! הרי כשבורא העולם, הגיע אל משה רבנו ע"ה, ואמר לו: "משה, יש לי מתנה טובה בבית גנזיי" - וכידוע לכולכם, שבית הגנזים והכספות של בורא העולם, זה לא בית הכספות שלי - של לבייב, שיש בהם כמה מיליונים - זה כלום! בכספות של הקדוש ברוך הוא יש את כדור הארץ שלנו, את כל הכוכבים, היצורים, הגלקסיות, שבילי החלב, ואת החיים של כולנו!. ובא הקדוש ברוך הוא ואומר למשה רבנו: "משה, בתוך כל האוצרות שלי, יש לי מתנה אחת טובה ומיוחדת שרוצה אני לתת לעם ישראל. ומה היא? "שבת"! אמור נא לי, כבוד השופט ברק, האם ברצונך שאזרוק לבורא העולם את המתנה 'בפנים'?.. איני יודע מה תפסוק, אך דע לך שאני שומר את תורתו ומצוותיו של הקדוש ברוך הוא - ולא אחלל שבת. נקודה", סיים לבייב, וירד מהדוכן!

בית המשפט היה המום מקידוש ה' שאירע בחלל בית המשפט. השופט אהרון ברק נדהם מהאדם הרציני שעומד מולו ופסק: "הנני מתיר לך לסגור את קניון 'רמת אביב' בשבת!". אך זה לא נגמר. הקניון היה ברשותו של מר לבייב במשך 9 שנים. בכל סוף שנה, העיתון העסקי 'גלובס', מפרסם מיהו הקניון הכי רווחי ומצליח במדינה.

ובמשך אותם 9 שנים ברציפות, פירסם העיתון 'גלובס', שהקניון הכי רווחי ומצליח - הוא קניון 'רמת אביב' בתל אביב, הסגור בימי שבתות! כן, "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה"!

גליון אור שרה

הרה"ק רבי בצלאל יאיר דנציגר מאלכסנדר זי"ע

נולד כבן זקוניו של אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א רבה של פילץ, כבר מימי נעוריו היה מופלא בהתנהגותו הקדושה, כל מעיניו היו רק בתורה ובעבודת ה' מתוך עמל ויגיעה, במיוחד הרבה באמירת תהלים בבכיות. בגיל צעיר היה לחתנו של ר' צבי הירש פלאוונער.

אחרי נישואיו נשאר באלכסנדר וישב על התורה ועל העבודה, התעלה במעלות התורה והוסיף קדושה על קדושתו, אחר

הסתלקות אביו הוכתר אחיו הישמח ישראל למנהיג העדה, והוא נכנע והתבטל לפניו, כל דברי תורותיו של אחיו חרותים היו על לוח לבו, והיה חוזר עליהם מלה במלה כלשונם.

אחר פטירת הישמח ישראל נתמנה אחיו התפארת שמואל לממלא מקומו בהנהגת העדה, ושוב נכנע כלפיו כחסיד בין החסידים, שואל בעצותיו, וממלא אחר דבריו ללא עוררים.

מקומו היה תמיד ליד ספריו, מעולם לא נראה הולך ארבע אמות ללא תורה או תפילה, לאחר יום גדוש עבודת ה', היה סועד את לבו בלילה בדייסת גריסים ובכוס תה בלבד.

יהודים רבים הגיעו לבקשו ברכה וישועה ונושעו בזכותו, לחשוך בנים שהתחנן לפניו להיפקד בזרע של קיימא, יעץ לתת לצדקה מעות בשווי חמישים ושנים שקי קמח כמניין בן, החסיד עשה כדבריו ונפקד בבן זכר.

נפשו שכנה תמיד בעולמות עליונים וכל כולו היה דבוק בהקב"ה, היה מופשט מהגשמיות ועוני ומחסור שררו תדיר בביתו, את כספי הפדיונות שקיבל, חילק לצדקה.

בימיו האחרונים כאשר שכב על ערש דווי כמעט ללא הכרה, נשמעו מפיו שמות של חולים אשר הזכירם לרפואה, שעות מספר טרם הסתלקותו התעורר, ביקש לקרוא לכל יוצאי חלציו ולהיפרד מהם, אחר אמר בקול רם, "וקברתני בקברות אבותי", קרא קריאת שמע, ויצאה נשמתו בטהרה.

בעת הסתלקותו בכ"ה אדר תרצ"ד, נכחו בחדרו עשרות חסידים שקראו קריאת שמע בבכיות קורעות לב, בלוויתו השתתפו אלפי אנשים מכל רחבי פולין, ארונו הקדוש נישא על כתפיים מלודז' עד לאלכסנדר במסע רגלי שארך שעות ארוכות, קברו נכרה באוהל אדמור"י אלכסנדר ליד ציון אחיו ורבו הישמח ישראל זיע"א.

הבטיח, והטוחן יצא זכאי במשפטו

טוחן עשיר שנסתבך בפלילים, בא במצוקתו להרה"ק ה'ישמח ישראל' שיושיעו, אך הוא מיאן להבטיחו ורק בירך שה' יעזרהו, הטוחן הבין מדברי הרבי שצרתו קרובה, והירבה בתחנונים לרבי שיבטיחו ישועה, אך תחנוניו לא הועילו.

שבור ורצוץ יצא מחדר הרבי ותינה את צרתו לפני יושבי בית המדרש. נענה אחד ואמר, בפינה יושב אחי הרבי, רבי בצלאל יאיר, גש אליו ואל תרפה ממנו, עד שיבטיח לך שתיוושע.

ניגש אליו הטוחן והפציר בו שיבטיחנו שיצא זכאי בדינו, עד שלא יכול היה לעמוד מול תחנוניו, והבטיחו כאשר ביקש, שמח הטוחן ולא הסתיר את דבר ההבטחה, ועד מהרה נשמע הקול בבית הרבי.

נקרא רבי בצלאל יאיר אל הקודש פנימה, ונשאל מנין לו הכוח להבטיח הבטחות. ענה כשכל גופו רועד מאימת רבו ואפילו השולחן בו אחז אז רעד: אבא זצ"ל אמר, כי מי ששומר את פיו, הקב"ה מקיים את דבריו ככתוב 'לא יחל דברו כל היוצא מפיו יעשה' (במדבר ל ג). אם אדם לא יעשה דברו חולין, אף הקב"ה יקיים את מוצא פיו. מצאה התשובה חן בעיני הישמח ישראל, הטוחן יצא זכאי במשפטו, והפך לחסיד של רבי בצלאל יאיר

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה משעקר את דירתו ללודז', קנה לו הטוחן את הבית שבו דר עד אחרית ימיו. שם יסד את בית מדרשו, בית שהפך לאבן שואבת לחסידים ואנשי מעשה שדבקו בו לאהבה אותו. אולם, יותר מכל זכו לקרוב פשוטי העם, אותם משך בעבותות אהבה והורה להם את הדרך בה ילכו.

מול בית המדרש התגורר גוי רשע ושונא ישראל מושבע, שטען כי הרעש שמקימים הרבי וחסידיו מפריע לו, מיד עם היכנס הרבי למעונו בערב שבת קודש, הגיע הערל לבית הרבי, ואיים שיהרגנו אם לא יעזוב את דירתו לאלתר. והרבי ענה במנוחה ובשלוה, כי בערב שבת אינו יכול לעקור מדירתו, אך עם צאת השבת יראה לחפש מקום אחר. למחרת השבת ראו כולם את יד ה', הגוי מת מיתה חטופה, ולרבינו הייתה הרווחה.

מרפא למחלה מסתורית

/ יעקב א. לוסטיגמן

בשולי דברים, שעסקו בעניין של אמונה וביטחון, 'ואלוקים חשבה לטובה', סיפר הרב הרה"ג רבי יצחק פרידמן מעשה נפלא אודות בחור שלמד בישיבה בביאליסטוק יחד עם מרן הסטייפלער זיע"א [אביו של רבי חיים קנייבסקי שליט"א].

"הוא היה בחור רגיל לכל דבר, אבל יום אחד הוא החל להשמין בצורה יוצאת דופן, וככל שנקפו הימים הוא הלך והשמין בצורה מזעזעת עד שהתקשה בהליכה, ולאחר מכן גם איבד את היכולת ללכת ואפילו לעמוד. הוא נשאר במיטתו כל הזמן, ובחורי הישיבה שריחמו עליו מאוד היו באים אליו לחדר כדי ללמוד אתו ולתת לו אוכל וכדו', כך במשך תקופה ארוכה. מדי פעם היו מגיעים רופאים ממדינות שונות, כדי לחזות בפלא הזה ולנסות למצוא מה הבעיה שגרמה לו להשמין בצורה כזאת לא הגיונית, אבל אף אחד מהם לא הצליח למצוא מרפא למחלה המסתורית הזאת.

"הסטייפלער כבר המשיך הלאה לתחנות הבאות בחייו, ולאחר זמן מה פרצה מלחמת העולם השנייה והנאצים כבשו את אירופה כשהם מיישמים את ה'פיתרון הסופי' של היטלר ימ"ש וזכרו. בעיר ביאליסטוק הודיעו שכל יהודי העיר חייבים להתכנס בקצה העיר, על יד היער, ומי שלא יגיע בשעה ובמועד שנקבעו, אחת דתו.

"כמובן שכולם דאגו להתייצב בזמן המיועד, וגם הבחור הזה לא נשאר מאחור. חברים טובים דאגו לו כי חששו לחייו, וטרחו ועמלו עד שהצליחו להביא אותו למקום המיועד בשעה שנקבעה.

"לא עבר זמן רב והתברר כי הנאצים קיבצו את היהודים במקום אחד כדי לקדם את המטרה השטנית שלהם, וכעבור זמן קצר לא נשאר אף מהם בחיים, הי"ד, למעט הבחור השמן שהנאצים ברשעותם החליטו להשאיר אותו חי מתוך הבנה שהוא ימות מרעב כי אין לו שום אפשרות ללכת משם בכוחות עצמו.

"רצתה ההשגחה העליונה, וכמה מהגויים תושבי העיר חסו על הבחור, לקחו אותו לאיזה מחסן נידח בעודם מסתכנים בנפשם, ונתנו לו אוכל להחיות את נפשו. וראה זה פלא, מאותו יום החל הבחור להרזות באופן פלאי עד שכעבור תקופה שב והיה כאחד האדם ויכול היה להימלט ליערות ולהיחלץ מציפורני הנאצים ימ"ש.

"הסטייפלער בירר כעבור זמן מה עלה בגורל חבריו לישיבה, ושמע שכל אלו שהיו בבליאסטוק באותו יום נרצחו, חוץ מאותו בחור שנשאר בחיים ועלה לארץ ישראל, בנה את ביתו ב'כפר סבא' והקים משפחה מאד יפה. כששמע זאת אמר: עתה ידעתי מה היה לו ומדוע השמין הבחור באורח פלא. משמים הקדימו לו רפואה למכה וכך נחלץ מגזר הדין האכזרי שחיכה לשאר חבריו, ולהיותר לפליטה רבה".

שהרת הלב בעשיית המצוות

/ הרה"ג רבי שמעון ממן שליט"א

"ואם מן העוף עולה קרבנו לה'" יש להבין למה דוקא בקרבן העוף כתבה התורה "קרבנו לה'? מיישב רבינו אור החיים הקדוש, כיון שמצינו שמותר להביא קרבן של עוף בעל מום, מה שאסרה התורה בקרבן בהמה [כמו שכתב רש"י] ואם כן היה מקום לומר שאינו במעלת קרבן לה', כיון שאינו נאה להביא לפני המלך מתנה פגומה. לזה כתבה התורה קרבן לה', ללמדנו שגם קרבן העוף הבא עם מום, עולה לרצון לפני ה' כמו קרבן בהמה שאין בו מום. והגם שגזירת הכתוב הוא, אפשר לתת טעם בדבר, כיון שאין המום ניכר בעוף כמו שניכר בבהמה שהיא גדולה. או אפשר להסביר, שכיון שקרבן מן העוף דרך העני להביאו, לא הקפיד ה' אם יביא עוף בעל מום, שאצל העני גם עוף בעל מום חשוב בעיניו.

עוד ביאר האור החיים הקדוש, שדוקא בקרבן העוף כתבה התורה קרבן לה', כיון שהעני דרכו להביאו ומביאו בשברון לב, שבודאי היה חפץ להביא לפני השי"ת קרבן מן הבהמה, אלא שאין ידו משגת. ונמצא מביא את הקרבן מתוך לב טהור, בלא שום תערובת של גבהות הלב בהבאת הקרבן. כמו העשיר שמביא קרבן גדול, ובנקל יכול להגיע לידי גבהות הלב. ולכן אצל קרבן העוף כתבה התורה קרבן לה', שאין בהבאת קרבן העני שום תערובת של גבהות הלב השנואה בעיני ה'. ואמרו בגמרא (סוטה ה.) "ואת דכא ושפל רוח" שרב הונא ורב חסדא נחלקו בביאור הפסוק הזה, אחד ביאר שדרך ה' להגביה ולרומם אליו את השפל והמדוכה. ואחד מהם ביאר, שדרך ה' להנמיך את שכינתו אל העני והמדוכה.

ומכאן צריך ללמוד עד כמה חשוב בעיני ה' מידת הענוה והשפלות, ובפרט בשעת עשיית המצוות, שלא יתערב שמץ של גבהות הלב שאינה רצויה ואפילו מאוסה בעיני ה'. ועל כן הפליגו בספרים הקדושים בגודל מעלת צדקה וחסד בסתר, כדי שלא יתערב שום גבהות הלב בלב הנותן. ולא רק במצות הצדקה ועשיית החסד עם הזולת, אלא בכל מצוה ומצוה צריך לטהר את כוונת לבו שתהיה אך ורק לשם שמים. וכן כשעוסק בלימוד התורה ומקיים בזה מצות תלמוד תורה, צריך ג"כ להכין את לבו שכל כוונתו תהיה לשם שמים, ולא חלילה בכדי להתגדל ולקנות לו שם בעולם, או בכדי לקנטר שיוכל לחלוק על דברי חכמים, ולהראות להם שאינם יודעים ללמוד בהבנה הראויה. וע"י כך יזכה לעשות נחת רוח ליוצרו, ולזכות לקבל שכרו מושלם בעולם הבא.

והנה התורה כתבה בסוף פרשת קרבן העוף "עולה הוא אשה ריח ניחוח לה'" ללמדנו, שקרבן העני עושה נחת רוח ליוצרו כאילו הקריב קרבן בהמה. ומכאן אמרו חכמינו (מנחות קי.) אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים. כלומר, שכל אחד צריך להביא את הקרבן הראוי לו לפי ממונו. והגם שלעני המביא קרבן העוף, מגיע עם טהרת הלב הרצויה ביותר בעיני ה'. מכל מקום העשיר המחוייב להביא בהמה לקרבן לה', יצטרך להתאמץ יותר ולהכין את לבבו לבל יתנשא בהבאת הקרבן. ונמצאו העני והעשיר שוים בעשיית נחת רוח לה', בהביא כל אחד את קרבנו הראוי לו לפי ממונו. ולא יוכל העשיר לפטור את עצמו בקרבן העוף, כדי לקנות בכך את טהרת הלב לבל יגבה לבו בהבאת הקרבן. שהרי בכל מעשה מצוה יש את החלק המעשי, ויש את החלק הרוחני שזה כוונת וטהרת הלב לעשות רצון ה'. ולכן לא יוכל העשיר להשיג את כוונת הלב, על חשבון חסרון בחלק המעשה. אלא מחוייב הוא להשלים את החלק המעשי, ועם כל זה לדאוג שלא יפגום בכוונת וטהרת לבו. ולכן הגם שפירשנו לעיל, את מעלת העני שנעשה דבק בה' כיון שהוא שפל רוח, מכל מקום העשיר גם יכול להגיע לדרגת העני ע"י עבודה עצמית, שמנקה את לבו מכל הרהור של גאוה והתנשאות.

וראה כי בסמוך לפרשת קרבן העוף, כתבה התורה את פרשת קרבן מנחה "ונפש כי תקריב" ופירש רש"י (פרק ב פסוק א) שלא נאמר לשון "נפש" אלא בקרבן מנחה, כיון שאין דרך להתנדב קרבן מנחה אלא העני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, ע"כ. וגם בזה הקרבן כתוב "אשה ריח ניחוח לה'", ללמדנו את הנ"ל שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים. והעשיר לפי עושרו ילמד מן העני, להביא נדבה לה' לפי כוחו. ובזה יעלה עליו ה' כאילו הקריב את נפשו. שאין דרגת המצוה נמדדת בעני ה', אלא לפי גודל הטרחה בדבר. וכן ביאר בעל הטורים, שלכך נאמר "נפש" במנחה לפי שבנפשו היא באה, שהעני טורח עד שהשיג להביאה. וכתב עוד, שבעוף ובמנחה לא נאמר "לפני ה'" כמו בבן בקר, כיון שהעניים מביאים אותם ומתביישים להביא אותם לפני הכל. ולכך נאמר "והביאה אל בני אהרן הכהנים... לאהרן ולבניו" כלומר שאין מביאים אותם אלא לאהרן ולבניו בהצנע, והזהיר הכתוב לכהנים לבל יזלזלו בכבודם, ע"כ.

ומכאן אנחנו נלמד, עד כמה חשוב בעיני הבורא מאמץ של כל אחד ואחד מבני ישראל בקיום כל מצוה ומצוה. וחלילה לא לזלזל בשום אדם ההולך בתומו לעשות רצון ה', הגם שאינו אלא מעט הכמות. כגון במצות עשה של תלמוד תורה, אשר ידוע שכל רגע ורגע היא מצוה השקולה כנגד כל המצוות. יש לתת ערך לכל אדם באשר הוא, על השתדלותו ללמוד לפי זמנו וכוחו. וכן במצות צדקה או חסד לזולת, צריך לדעת להעריך כל נתינה ונתינה, והעיקר אחר כוונת הלב. ויה"ר שנזכה לעשות את המוטל עלינו כל אחד לפי כוחותיו, ולא יתערב בלבנו שום הרהור שאינו לרצון לפני השי"ת.

מסורות של יהודי תוניסיה

קהילת יהודי תוניס הייתה קהילה מגובשת ממש כמו משפחה אחת גדולה שמרה באדיקות על הדת ועל לימוד התורה בניב המייחד אותה.

בתוניס ישנה עיר בשם ג'רבה שהיא בעצם חצי אי, בעיר זו גרו בעיקר כוהנים. זוהי עיר מאד דתית שבה בעיקר עסקו בלימוד תורה. כבר בגיל 3 הבנים למדו ב"חדר". ב"חדר" למדו: תורה, גמרא, תהילים, והפטרה. הייתה גם מקהלת ילדים שידעו לקרוא זמירות ושירה, בצורה מאד מרגשת.

צעירים רבים עברו מהעיר ג'רבה לטוניסיה. בקום המדינה (1948) התחילה "נהירה" לארץ ישראל לעשות "עלייה". רוב הילדים הבוגרים עלו לבד במסגרת "עליית הנוער", וכמובן גם משפחות שלמות. "העלייה" נעשתה בעזרת אוניות מעפילים שהפליגו לנמל מרסי בצרפת, ומשם לארץ ישראל. בהגיעם לארץ הם גרו במחנה עולים באוהלים "באר יעקב", לאחר מכן עברו למחנה צריפים. בצריפים גרו ארבע משפחות בצריף אחד, עד שהעבירו אותנו לשיכון, בעיר רמלה. יש להדגיש שקהילת יהודי תוניס היא חברה מאד דתית ושומרת על מנהגים רבים השייכים רק להם.

אחד המנהגים הוא: סעודת יתרו

סעודה שבה מתכנסים כל המשפחה, מהקטן ועד הגדול, בנים ובנות, נשים וגברים. זהו מנהג שעובר מדור לדור אצל יוצאי טוניס. המשפחה מכינה הרבה מטעמים מסורתיים לכבוד הסעודה, כמו פשטידת מעקוד, עופיונים ממולאים, פול, מרק שעועית שחורה, (בקיילה), לחמים ולחמניות ומבחר של עוגיות מסורתיות כמו דבלה, מקרוד ויויו. יש לציין, שזוהי ארוחה מיוחדת גם מבחינת צורת ההגשה שלה, תחילתה כל האוכל והשתייה מוגש בצורה מיניאטורית וזעירה על גבי כלי הגשה זעירים, כשהמון דברי מתיקה, פירות יבשים ומיני סוגי עוגות ועוגיות קטנטנים מקשטים את השולחן. כשמסיימים לאכול את האוכל הקטן, ניגשים למנה העיקרית שהיא כבר מוגשת בצלחות בגודל רגיל. כמובן שאת הארוחה מסיימים ב"זלילת" קינוחים וממתקים. כשהולכים הביתה כל ילד מקבל שקית עם ממתקים. לא פלא שהילדים אוהבים את הארוחה הזאת יותר מכל ארוחה אחרת. כמובן שסעודה זו מלווה בשירי דת ובפיוטים.

הסיבה לסעודה נעה בין שתי גרסאות:

בעבר הרחוק היתה בטוניס מגיפה שבה רוב הילדים נפטרו, הרבנים של אותה תקופה התכנסו להתייעצות והחליטו שחייבים להתפלל, כינסו את העם לתפילות ותענית. התפילה נענתה והמגיפה פסקה, הילדים החלו להבריא. לכבוד הנס הגדול עשו סעודת הודיה גדולה וזה קרה בפרשת השבוע "יתרו".

הסיבה השנייה לסעודת יתרו שהובאה מן המקורות היא, שמקור מנהג זה הוא בכבוד שניתן לילדים ב"חדר" שהגיעו לשלב "הפרשה" כלומר, השלב השלישי בלימודיהם בו למדו לקרוא בפעם הראשונה את עשרת הדיברות אשר מוזכרים בפרשת יתרו.

יהדות תוניסיה היא קהילה יהודית באזור תוניסיה שבצפון אפריקה, המאופיינת בשורשים הטרוגניים, כולל חלקים שקורותיהם קדומים מאוד, עוד בטרם היות האימפריה הרומית, לפני כ-2,300 שנים. כיום יש בתוניסיה כ-1,800 יהודים. רבים מיהודי ג'רבה ותוניסיה שעלו לישראל התיישבו בירושלים, בנתיבות וביישובי הדרום, בהם באר שבע, תלמים, איתן, שרשרת, בית הגדי וברכיה.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net